

**Презентація
учениці 11 класу
Великоновосілківської
ЗОШ І-ІІІ ступенів №2
Москаленко Вікторії**

- З останньої чверті ХХ і до початку ХХІ ст. помітним фактом світової культури стало поступове витіснення модернізму новим явищем, яке отримало узагальнену (не остаточно усталену) назву — постмодернізм.

- Постмодернізм — це світоглядно-мистецький напрям, що в останні десятиліття ХХ ст. прийшов на зміну модернізму. Цей новий напрям є продуктом постіндустріальної епохи, доби розпаду цілісного погляду на світ, руйнування систем — світоглядно-філософських, економічних, політичних. Водночас це яскраве мистецьке явище, що містить багато цікавих літературних творів. Аби пересвідчитися в цьому, досить згадати ціле сузір'я письменників-постмодерністів: італійці Умберто Еко і Італо Кальвіно, англієць Джон Фаулз, американець Джон Барт, серб Милорад Павич, німець Патрік Зюскінд, австрієць Крістоф Рансмайр, чех Мілан Кундера та ін.

- Постмодерністи вже не закликають скидати будь-кого «з пароплаву сучасності», як це робили російські футуристи в 1910-х роках, а, навпаки, готові підібрати на його палубу всіх і все, що трапляється на шляху. Зазвичай, вони абсолютно однаково ставляться як до традиції, так і до новаторства, як до реалізму, так і до модернізму (авангарду), як до елітарної, так і до масової культури. Отже, допостмодерністській добі притаманне протиставлення «або-або» замінюється на формулу всеприйняття «і- і».

- Класичне тлумачення інтертекстуальності належить видатному французькому вченому ХХ ст. Р. Барту: «Кожен текст є інтертекстом; інші тексти присутні в ньому на різних рівнях у більш або менш упізнаваних формах: тексти попередньої культури та тексти оточуючої культури. Кожен текст становить нову тканину, зіткану зі старих цитат. Шматки культурних кодів, формул, ритмічних структур, фрагменти соціальних ідіом і т. д. — усі вони поглинуті текстом і змішані в ньому, оскільки завжди до або навколо тексту існує мова. Як необхідна попередня умова для будь-якого тексту, інтертекстуальність не може зводитися до проблеми джерел і впливів, вона становить загальне поле анонімних формул, походження яких рідко можна виявити, несвідомих або автоматичних цитат, що подаються без лапок».

- Так, в одному з найвідоміших постмодерністських творів — романі Умберто Еко «Ім'я троянди» явно відчувається рецепція, запозичення з творів А. Конан Дойля (1859-1930) про Шерлока Холмса. Головним героєм твору є монах Вільгельм Баскервільський (пор.: «Собака Баскервілів»), а його супутником — Адсон (пор.: доктор Ватсон). В оповіданнях Дойля, як і в романі Еко, оповідачами є молодші (за віком і статусом) члени «класичних детективних дуетів» — Ватсон і Адсон. Як Шерлок Холмс, так і Вільгельм Баскервільський ведуть розслідування приватно, але майстерністю значно перевершують офіційних слідчих (детектива Лестрейда зі Скотленд-Ярду та папського інквізитора Барнарда Гі). Крім того, Холмс був англійцем, а отже, земляком Баскервільського, який «народився в Ірландії». Перелік збігів можна продовжувати й продовжувати.

- За справедливим зауваженням відомого ученого К). Лотмана, «уже перші сцени, де відбувається знайомство з Вільгельмом Баскервільським, здаються пародійними цитатами з епосу про Шерлока Холмса». Звернімо увагу в останній цитаті на слово «пародійними» (тобто несерйозними, жартівливими, іронічними). Дійсно, ще однією важливою рисою літератури постмодернізму є її іронічність. У цьому полягає одна з принципових відмінностей постмодернізму від модернізму, який йому передував (постмодерністська іронія таки здолала модерністський трагізм, притаманний, наприклад, творам Ф. Кафки).

- Звісно, інтелектуал, елітарний читач у літературному творі, зазвичай, цінує й шукає зовсім не те, що в цьому ж творі хотів би знайти читач невибагливий, «масовий». Як же поєднати в тому самому творі принципово непоєднані інтереси цих «двох публік»? Тож постмодерністи навчилися робити так, щоб той самий текст сприймався як різні твори, тобто, щоб кожен із читачів знаходив у творі те, що цікавить саме його.